

Rom 9, 22-23

22 og 23: Selv om Gud ønsket å vise sin vrede og gjøre sin kraft kjent, har han likevel i stor langmodighet holdt ut med de vredens kar som var gjort fullt ferdig til ødeleggelse, og også for at hans herlighets rikdom skulle bli kunngjort over miskunnhets kar, som han på forhånd hadde gjort i stand til herlighet?

Her ser vi Guds største og egentlige hensikt når han forherder sine motstandere. Han vil vise sin majestetiske vrede og kraft - sin vrede over synden, og sin makt til å straffe. Og dermed stråler også rikdommen i hans nådes herlighet over barmhjertighetens kar, klarere fram. Men for at vi skal forstå dette ennå bedre, vil vi først se litt nærmere på de viktigste ordene i disse versene, og deretter ta et overblikk over sammenhengen.

Vredens og miskunnhets kar. I verset foran talte Paulus om pottemakeren som lager noen kar til ære, og andre til vanære. Så fortsetter han her å tale om "karene". Med "vredens kar" mener han de menneskene som Gud forherder (v. 18), disse som til sist fullt ut skal "fylles av Herrens brennende vrede" (Jes 51: 20). "Miskunnhets kar" er de menneskene Herren forbarmer seg over (v. 18). Disse skal han la all sin nåde strømme ned over slik at de karene blir fulle av Guds miskunnhet, salighet og herlighet. Noen har ment at med vredens kar menes her Faraos og egypterne, som først ble skånet gjennom lang tid, men til sist ble utslettet. Og med miskunnhets kar skulle da menes Israels barn, som Gud frelste ut nettopp gjennom straffedommen som rammet egypterne. Men av det verset som følger like etter disse, ser vi at Paulus ikke bare sikter til dette ene tilfellet, men taler om vredens og miskunnhets kar generelt. For der sier han om miskunnhets kar: "Til slike kar kalte han også oss, ikke bare av jødene, men også av hedningene". Faraos og egypterne, og på den andre side israelittene, må vi altså bare se på som eksempler på vredens og miskunnhets kar.

Men når det angår vredens kar, så gjelder det her i vår tekst bare mennesker som, på samme måte som Faraos, forherdet seg overfor Guds røst, og dermed også ble forherdet av ham. På samme måte som det også gikk med de ubotferdige jødene, og for øvrig med alle andre som bevisst står imot nådens kall til omvendelse. Noe ganske annet er jo at vi alle av natur er "vredens barn" (Ef 2: 3). Men det er jo bare av slike vredens barn Gud lager barmhjertighetens kar, når de en gang lar seg omvende. Det er altså ikke dette det tales om her. Og Paulus føyer til ennå en talende skildring av vredens kar, når han sier:

som var gjort fullt ferdig til ødeleggelse. Av disse ordene ser vi først det vi allerede har nevnt, at med "vredens kar" menes de menneskene som rammes av Guds vrede. De som har forherdet seg mot hans røst så han overlater dem til forherdelse, ja, "forherder dem" (v. 17-18). Og som Paulus sier i Kap. 1: 28: "overgir dem til et uverdigg (udugelig) sinn". Da er disse "gjort fullt ferdig til ødeleggelse"

og kan aldri mer komme til omvendelse og tro. For hvis Gud på forhånd har sett om et menneske at det en gang skal kunne omvendes til frelse, vil han aldri overgi dette mennesket til forherdelse. Nei, da følger Gud dette mennesket med et øye som ser et miskunnhets kar i denne sjelen som ennå ikke har latt ham få slippe inn. For det andre er det verd å tenke nærmere over at apostelen bruker denne skildringen: "som han (Gud) på forhånd hadde gjort i stand til herlighet", når han taler om miskunnhets kar. Men når han taler om vredens kar bruker han et annet ord og i en annen form, når han sier: "som var gjort fullt ferdig til ødeleggelse". En slik endring av uttrykksform kan ikke være valgt uten at det har noen betydning.

Ser vi på bildet av pottemakeren og leiren, og på v. 18 om hvordan Gud også forherder mennesker (konf. 2Tess 2: 11-12, Mat 13: 11-13) er det klart nok at Gud medvirker til at vredens kar blir "gjort fullt ferdig til fortapelse". Men like sikkert er det at med disse ulike uttrykksformene for hvordan de ulike karene formes ("gjøres i stand"), har apostelen her også villet skildre forskjellen i Guds handlemåte i de to ulike tilfellene. Og hva består så denne forskjellen i? Jo, det underviser alt Guds ord oss om. Forskjellen er den at det å benåde og frelse sjeler er Guds opprinnelige vilje og hans eget verk. Mens det derimot ikke er Guds opprinnelige vilje at menneskene skal bli forherdet og fordømmes. Da er det dem selv som har forherdet seg overfor nådens kall. Når miskunnhets kar blir gjort i stand til herlighet, er det Gud som både begynner og som fullfører verket; "Det er Gud som virker i dere både å ville og å virke for hans gode vilje" (Fil 2: 13). Men når vredens kar blir "gjort fullt ferdig til fortapelse", har de selv stått imot Guds opprinnelige og innerste vilje som var at "alle mennesker skal bli frelst". Det er en slik forskjell i hvordan de to ulike karene "formes" Paulus her har villet antyde gjennom forskjellen i uttrykksform.

I Mat 25: 34, 41 finner vi også en tilsvarende forskjell i uttrykksform. Der ser vi Kristus i den siste dom skal si til de frelste på sin høyre side: "Arv det riket som er gjort ferdig for dere fra verdens grunnvoll ble lagt". Men til de andre på sin venstre side skal han si: "Gå bort til den evige ild som er gjort ferdig for djevelen og hans engler". Og at dette at vredens kar blir gjort ferdig til fortapelse, ikke er Guds egen og egentlige vilje, blir nå ennå sterkere understreket i det apostelen fortsetter med å si:

Gud har i stor langmodighet holdt ut med vredens kar. Hvordan skulle en kunne si at Gud i stor langmodighet har holdt ut med noe han selv har villet og gjort? Noe slikt ville jo innebære en klar motsigelse. Hvis utviklingen av vredens kar til fortapelse var et verk av Guds egen opprinnelige vilje, hvorfor skulle han da behøve så "stor langmodighet" til å holde ut med dem? Hvis forherdelsen var et resultat av en slags vilkårlig beslutning hos Gud, da måtte jo Guds store langmodighet i å holde ut med dem være en langmodighet med noe han selv hadde gjort. Vi taler om en som i langmodighet holder ut med noen. Men det er jo bare aktuelt når det som holdes ut er noe som den som holder det ut selv verken vil, eller har gjort. Av disse ordene om langmodig utholdenhet ser vi altså ennå en gang klart at Paulus aldri har ment eller villet si at Gud forherder mennesker som resultat av noen slags vilkårlig rådslutning.

Men her gjenstår ennå et spørsmål: Hva er det Gud mener med denne "langmodige utholdenheten"? Er dette en nåde mot disse vredens kar, en slags utsettelse i håp om at de skal omvende seg? På dette må vi svare at slike ugudelige som Herren ser vil komme til omvendelse og tro på et senere tidspunkt, de vil få erfare at "Herren venter med å være dem nådig" (Jes 30: 18). Det er klart nok. Dette taler Paulus om i kap. 2: 4 der han sier: "Forakter du hans rikdom på godhet, overbærenhet og langmodighet? Skjønner du ikke at Guds godhet vil føre deg til omvendelse?" Men i den teksten vi har for oss, fra Rom 9: 22, taler han altså om slike vredens kar som er "gjort fullt ferdig til ødeleggelse". Da kan den langmodigheten det her tales om ikke ha deres egen frelse som mål, men meningen må være den samme som i Herrens ord til Farao (v. 17): "Nettopp til dette har jeg reist deg opp (ikke utslettet deg i hast, men gitt deg en viss tid å leve), at jeg kan få vise min kraft på deg".

Paulus har jo også uttrykkelig sagt i den teksten vi har foran oss, at Guds mål med å holde ut i langmodighet, som det tales om her, var "at hans herlighets rikdom skulle bli kunngjort over miskunnhets kar". Derfor har han i stor langmodighet holdt ut med sine vredens kar, dvs. ikke straks kastet dem i fortapelsen, men latt dem leve så lenge at både deres ondskap og Guds makt kunne stå klart fram. Altså er det ikke for vredens kar, men for miskunnhets kar Guds store langmodighet blir til velsignelse. Men blant disse karene som er gjort fullt ferdig til ødeleggelse, lever det også andre kar; mennesker som skal "rense seg" (sv: "holde seg rene") fra de førstnevnte, for at de "selv kan være et kar til ære, helliget og nyttig for Mesteren, gjort i stand til all god gjerning" (2Tim 2: 21). For deres skyld er det stor nåde at Herren skåner de ugudeliges flokk, som har mange sjeler midt iblant dem som skal bli omvendt.

I blindt overmott ropte jødene én gang: "Hans blod får komme over oss og over våre barn!". Da holdt Gud i stor langmodighet ut med disse sine vredens kar, så "fullt ferdige" de enn var til ødeleggelse, for at han kunne oppfylle den korsfestedes bønn på de som fantes blant dem, og som skulle omvendes til frelse. Paulus var jo selv et grelt eksempel på denne Kristi tålmodighet. Da han skrev disse ordene var ennå ikke den syndige byen Jerusalem ødelagt, byen som all rettfærdighets blod skulle komme over. Ennå gikk det ut et nytt kall til omvendelse, til byens innbyggere. Og ennå lever alle jødene spredt ut over hele jorden, mens den skyld de pådrar seg ved fortsatt motstand mot evangeliet, stadig roper mot himmelen. I stor langmodighet holder Gud ut med dem for sin "gjenlevende rests" skyld, disse som til sist skal omvende seg og bli frelst. På samme måte står ennå hele den vantro verden full av vredens kar, "gjort fullt ferdige til ødeleggelse". Men Gud drøyer med den siste dommen i en tålmodighet som går langt ut over det selv de hellige kan fatte (Åp 6: 10). Alt sammen bare for deres skyld som han på forhånd kjente til skulle arve frelse.

Og også for at hans herlighets rikdom skulle bli kunngjort over miskunnhets kar. Her står Guds "herlighets rikdom" for storheten i hans herlige nåde og miskunn. Og den skal åpenbares over miskunnhets kar, så vel gjennom den vrede Gud åpenbarer over synden, og hans makt til å straffe, som gjennom hvordan han i langmodighet holder ut med vredens kar. Det er spesielt to måter Guds nådes rikdom viser seg i hans tålmodige utholdenhet med vredens kar. Den første er at når Guds

vrede og makt til å straffe blir åpenbar for alle gjennom det som skjer, så trer jo samtidig straks motsetningen klart fram: Guds nåde mot miskunnhets kar. Gjennom mørket lærer vi bedre både å kjenne og å verdsette lyset, og gjennom sykdom lærer vi å verdsette den dyre gave en god helse er. På samme måte vises også nådens storhet desto herligere når vi ser den rettfærdige vreden åpenbart.

Noa så hele verden omkomme i syndfloden, men selv ble han og hele hans familie skånet. Israel stod reddet på den andre siden av Rødehavet, men så Farao og hæren hans gå under i bølgene. Abraham og Lot så Sodoma ødelegges under et regn av svovel og ild, men stod selv trygge og frelst. Ja, da Jerusalem ble ødelagt, stod de troende jødene og så sine vantro brødre bli ødelagt under en forskrekkelig Guds vrede, mens de selv fikk være under hans nåde og ble spart for den ytre straffedommen. Jovisst ble Guds nådes rikdom markert åpenbart gjennom disse hendelsene, herlig og stor for hjertene til dem som ble reddet. De fant vel neppe ord som sterkt nok kunne uttrykke hvordan hjertet fløt over av lov og pris til sin kjære Herre. På samme måte nå, når alle omvendte sjeler ser hele verden ligge der i et tykt mørke, i synd og vantro, og ser mange som åpenbart er forherdet "dør i sine synder". Da må de holde klart for seg hvor stor nåde de har fått, de som "er fridd ut av mørkets makt og satt over i Guds elskede Sønns rike". Ja, vi burde la dette synke inn over oss, så vi aldri kunne prise Gud nok for hans store miskunn. Dette er altså den éne måten Guds nådes rikdom herliggjøres på, når han i langmodighet holder ut med vredens kar.

Det andre legger vi også merke til nettopp i dette at Gud i stor langmodighet holder ut med vredens kar, og ikke straks ødelegger disse, som jo er gjort ferdig til fortapelse. Og når han samtidig også venter lenge på andre som ennå er ulydige, på at de en gang skal omvende seg for at kan vise sin nåde mot dem. De troende frykter jo ofte for at Gud vil gi dem opp på grunn av all deres skrøpeligheit. Men disse får her se et åpenbart bevis på hans egen uendelige miskunn, når han kan holde ut så lenge med de ugudelige. "Dine barns fiender og de som var skyldige til døden, tuktet du. Men du både drøyde og skånte dem i straffen, for at de skulle kunne omvende seg. Hvor mye mer omsorg har du ikke da idet du dømmer dine barn, som er avkom etter fedrene som du gjorde pakten med, og gav løfter! Derfor, så ofte som du plager våre fiender, så gjør du det også til en tukt for oss, for at vi skal tenke vel over all din godhet. Og om vi så også skulle bli dømt, at vi likevel skulle ha trøst i din miskunnhet" (oversatt fra den svenske teksten i Visd 12: 20-22). Slik ser vi hvordan Gud, også når han lar sin dom ramme de som er forherdet, og i sin barmhjertige utholdenheit overfor dem, forherliger sin store miskunnhet mot sine barn og venner.

Og så vil apostelen gjennom alt dette ha sagt at hvis Gud har så store og herlige mål med sine dommer, selv når han forherder sine motstandere, hva kan det da være å innvende overfor hans rettfærdighet eller hans nåde? Når han altså viser sin hellige vrede, sin makt og sin langmodighet over sine motstandere, og sin store miskunnhet overfor sine venner. Skal han ikke da "finnas rättfærdig i sine ord och få rätt, när han dömes?" (kap. 3: 4). Vredens kar har ingen rett til å klage over mangel på rettfærdighet når Gud dømmer. Så har heller ikke miskunnhets kar noen egen fortjeneste, men bare Guds nåde å takke for at de har fått del i hans arv. Det er dette Paulus vil ha fram gjennom denne delen av kapitlet. Men spesielt i det ellefte kapitlet utlegger han dette ennå dypere.

Etter at han nå har brakt til taushet enhver innvending (v. 6, 14, 19) som kunne reises mot hans forkynnelse om den eneste veien til frelse, kommer han nå, i mer enkle og tydelige ord, til hva det er han vil fram til.